

Reactie van Bont voor Dieren op het Vonnis van de Rechtbank in Den Haag d.d. 21 mei 2014

Nadat de Wet verbod pelsdierhouderij op 4 januari 2013 van kracht is geworden, hebben de verenigde pelsdierhouders (NFE) een juridische procedure tegen de Nederlandse Staat aangespannen. Deze procedure draait niet zozeer om de rechtmatigheid van het nertsenfokverbod op ethische grond, maar vooral over de compensatie van de geleden schade.

De Rechtbank in Den Haag heeft op 21 mei 2014 het nertsenfokverbod buiten werking gesteld. Zij stelt vast dat het nertsenfokverbod al vóór 1 januari 2024 (aanzienlijke) schade toebrengt en valt vervolgens over de wijze waarop door de uitfaseringsperiode en de flankerende maatregelen is voorzien in compensatie van nertsenhouders. Volgens de rechtbank zijn: "De voorziene maatregelen onvoldoende om te spreken van de ingevolge artikel 1 van het Eerste Protocol bij het EVRM benodigde 'fair balance' tussen enerzijds het met de wet te dienen algemeen belang en anderzijds de bescherming van de belangen van nertsenhouders". Verder oordeelde de rechtbank dat op dat moment niet kon worden vastgesteld dat nertsenhouders voor de schade die zij door de wet lijden "enige, laat staan adequate, vergoeding is of zal worden geboden".

Bont voor Dieren is van mening dat de compensatie van de nertsenhouders ruim voldoende is en dat er sprake is van *fair balance*. Het wetvoorstel voorziet in een overgangstermijn, een hardheidsclausule en een sloopregeling. Het is van belang hierbij een onderscheid te maken tussen een schadevergoeding en een nadeelcompensatie. Van een schadevergoeding is sprake bij onrechtmatig handelen van de overheid. Nadeelcompensatie wordt toegepast wanneer de overheid rechtmatig handelt in een algemeen maatschappelijk belang. Het is in deze dus van belang om te bekijken of de overheid rechtmatig heeft gehandeld. Indien dat het geval is, is zij niet aansprakelijk voor de geleden schade.

Bont voor Dieren constateert dat er rechtmatig is gehandeld en voldoende is gecompenseerd vanwege de volgende redenen:

1. De overheid heeft geen juridische verplichting om schadevergoeding uit te keren omdat er sprake is van inbreuk op het eigendomsrecht (regulering) en niet van onteigening. Dit wordt onder andere geconcludeerd in het juridisch advies van de parlementair advocaat (https://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j4nvgs5kjg27kof_j9vvij5epmj1ey0/vi4970ap38xh/f=/kst129860.pdf) en in het rapport van advocatenkantoor Van der Biesen. (http://www.bontvoordieren.nl/wp-content/uploads/2015/05/VanDenBiesenBoesveld_Advocaten.pdf)

De nertsenhouders stellen dat de overheid hen onterecht een stuk eigendom heeft ontnomen, namelijk het recht om pelsdieren te fokken. Ze beroepen zich hierbij op het artikel 1 van

het Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (EVRM) dat als volgt luidt:

"Iedere natuurlijke rechtspersoon heeft recht op het ongestoord genot van zijn eigendom. Aan niemand zal zijn eigendom worden ontnomen behalve in het algemeen belang en onder de voorwaarden voorzien in de wet en in de algemene beginselen van internationaal recht."

In artikel 1 wordt de burger dus beschermd tegen de ontneming van eigendom en regulering van eigendom door de overheid,. Dat wil zeggen: er wordt een aantal voorwaarden genoemd waaraan moet zijn voldaan wil de overheid mogen onteigenen of een andere inbreuk mogen maken op een eigendomsrecht van een burger.

Er is sprake van ontneming van eigendom in de zin van artikel 1 wanneer de (rechts)persoon geen mogelijkheden meer heeft zijn eigendomsrecht te gebruiken. Regulering van eigendom betreft al die inbreuken die geen ontneming van eigendom inhouden. De precieze grens hiertussen is niet duidelijk, maar in het geval van het nertsenfokverbod is er geen sprake van ontneming van eigendom, omdat het recht te beschikken over het eigendom niet geheel verloren gaat. Wel is er sprake van regulering van eigendom: door het verbod worden de gebruiksmogelijkheden van de eigendom beperkt, zonder dat het beschikkingsrecht daarover geheel verloren gaat. De gebouwen, hokken, machines etc. worden niet van de pelshouders weggenomen, ze kunnen echter niet meer gebruikt worden waarvoor ze bedoeld zijn, namelijk het houden van nertsen voor bont. (In theorie) zouden pelsdierhouders een ander bedrijf kunnen beginnen met (gedeeltelijke) aanwending van de grond en opstallen. Zij zouden ook grond, opstallen of andere productiemiddelen kunnen verkopen. Er is dus geen situatie waarin de pelsdierhouders helemaal geen gebruik meer kunnen maken van hun eigendomsrechten.

Nu is het natuurlijk zo dat het hier weliswaar niet gaat om een de facto ontneming, maar dat de inbreuk er vrij dicht tegen aan zit. Anders gezegd: het gaat om een zware vorm van regulering van het eigendomsrecht van de pelsdierhouders. Deze inbreuk moet worden gezien in het licht van het principe dat burgers in beginsel recht hebben op een ongestoord genot van hun eigendom.

Deze beperking van de gebruiksrechten van het eigendom (regulering) is dan ook alleen toegestaan indien daar rechtvaardigingsgronden voor zijn. Daarvoor gelden verschillende toetsingscriteria.

1. Is de inbreuk rechtmatig? De inbreuk mag niet in strijd zijn met het (inter)nationale recht en rechtsbeginselen. In lijn met het advies van de Raad van State en de uitspraak van de Rechter zien wij geen aanknopingspunten om aan te nemen dat het wetsvoorstel in strijd zou zijn met het (inter)nationale recht en rechtsbeginselen.

2. De inmenging moet bij wet zijn voorzien en een gerechtvaardigd algemeen belang dienen. In dit geval is dat gerechtvaardigd algemeen belang de ethische en maatschappelijke

weerstand tegen de bontproductie (LINK opiniepolls). Het Hof in Straatsburg biedt overheden hierin een ruime beleidsvrijheid.

3. Ten slotte moet de inmenging proportioneel zijn. Dit komt neer op het égalité-beginsel: de inmenging mag geen onevenredige last op de betrokkene leggen. In dat verband is dat niet zo omdat de invoering van het verbod op de pelsdierhouderij gepaard gaat met een overgangstermijn tot 2024, zodat alle welzijnsinvesteringen terugverdiend dan wel afgeschreven kunnen worden.

2. De nertsenfokkers hadden redelijkerwijs een verbod kunnen zien aankomen omdat de sector al geruime tijd onderwerp is van politieke en maatschappelijke discussie. Het verbod behoort in beginsel dan ook tot het ondernemersrisico.

Een eerder wetsvoorstel is weliswaar teruggetrokken en er zijn afspraken gemaakt met de sector over investeringen in dierenwelzijn, maar er zijn geen toezeggingen gedaan over toekomstig overheidsbeleid. Integendeel, de Productschapsverordening welzijns- normen nertsen uit 2003 (SER, 2004) noemt expliciet de mogelijkheid dat de sector alsnog bij wet zou worden verboden.

Twee jaar na de opname van de nerts in het Besluit voor productie te houden dieren werd in 1999 de motie Swildens-Roozendaal c.s. aangenomen waarin werd opgeroepen wetgeving op te stellen om de pelsdierhouderij te verbieden. Dit voornemen werd op 13 april 2000 in de Staatscourant gepubliceerd. Naar aanleiding van die motie is in 2001 een wetsvoorstel naar de Tweede Kamer gezonden. Er bestond (nog steeds) een kamermeerderheid voor een verbod van de pelsdierhouderij. Dat wetsvoorstel is na de kabinetswijziging ingetrokken, omdat het nieuwe kabinet geen welzijnsmaatregelen wilde steunen die verder gaan dan de Europese minimumstandaarden op dit gebied. Het nertsenfokverbod waartegen nu beroep is aangetekend is sinds 2007 in voorbereiding in de Tweede Kamer. Op 17 januari 2008 is door middel van een persbericht bekendgemaakt dat een wetsvoorstel wordt voorbereid waar bij de pelsdierhouderij wordt afgeschaft met een afbouwtermijn van tien jaar gerekend vanaf de peildatum 17 januari 2008.

3. Compensatie wordt geboden in de vorm van een overgangstermijn, waardoor de ondernemers tot 2024 de tijd krijgen zich voor te bereiden op het verbod en de economische schade kunnen beperken. Hierdoor zouden zij investering kunnen terugverdienen.

Er bestaat geen algemene regel over de noodzakelijke lengte van een afbouwtermijn. Tijdens de behandeling van het verbod op chinchilla- en vossenfokkerijen is onderzoek gedaan door de

heer Van Noord (http://www.bontvoordieren.nl/wp-content/uploads/2015/05/Rapport-J.-van-Noord_1999.pdf), die concludeerde dat een overgangstermijn van tien jaar voldoende was om investeringen af te schrijven. Verder bevat het nertsenfokverbod een hardheidsclausule voor de subgroep van pelsdierhouders die door het verbod alsnog na de overgangstermijn onevenredig zal worden getroffen. Mocht die er zijn, dan zal die subgroep een nadere compensatie ontvangen.

In het advies van de Raad van State over het wetsvoorstel werd geconcludeerd dat de indiener(s) van de wet een keuze moesten maken tussen financiële compensatie of een overgangstermijn. Beide maatregelen tegelijkertijd toepassen werd daarin gezien als staatssteun. Derhalve ging dus ook de Raad van State uit van compensatie door een overgangstermijn.